

Mort de l'egua Maravilla

Sota les nogueres de la carretera va ser aquesta l'última volta que va córrer l'egua Maravilla la correguda de joies en la festa de la Vila. Aquest mateix estiu encara ens havia dut a la platja estirant de la tartana amb molta alegria, fent sonar els cascavells de la collera en el dia de Sant Pere i en la Mare de Déu d'Agost, però la calor havia passat i era en el primer temps de tardor després de les pluges quan a l'eixir de l'escola a migdia vaig veure Macareno que portava de passeig pel carrer lentament l'egua amb el llom cobert amb una manta que també li tapava part de la gropa.

—Està malalta —em va dir el jornal—.

—¿Què li passa?

—Alguna cosa que li ha sentat malament. Les garrofes que encara estaven verdes. La porte al veterinari a veure si li desfà la parada del ventre.

No pareixia haver perdut l'ànim l'egua Maravilla encara que el seu pèl de sobte havia quedat sense aquella llisor de vellut negre que la suor i el sol acreixia enmig de la llum de la platja i igualment la seua crinera ja no tenia el nerviosisme d'altres dies feliços, però Macareno dins de la seua sobrietat natural no estava alarmat i l'egua el seguia del ramal amb cert esperit encara. No hi havia veterinari en el poble. Aquest ofici el suplia José María el ferrer, el qual quasi sempre en aquests casos es limitava a afonar el puny en la panxa dels cavalls per a desembossar el còlic de forma rudimentària. Potser va fer açò el ferrer amb l'animal i jo vaig saber el resultat després encara que no recorde el temps que havia passat. Era ja aquella època en què la gent parla de tords i hi havia caquis i magranes en l'hort del Pinet de l'oncle Manuel i els xiquets jugàvem a mort i pam en la plaça a la caiguda de la vesprada.

Mentre la família sopàvem el bullit de tota la vida, una d'aquelles nits de tardor va venir a casa el Macareno i jo vaig creure que arribava com sempre per a saber el treball del dia següent, però aquesta volta ell va entrar plorant i davant la taula reunida balbucejant va dir:

—L'egua no es podrà salvar.

—¡Mare de Déu, Senyor! —va exclamar mon pare fent un gest de dolor.

—Allí està, gitada en l'estable i ja no es vol alçar.

Els llauradors volien més la seua haca que la dona. Guardaven per a l'animal carícies i paraules que mai dedicaven a les seues esposes ni a les seues filles. Els jornalers que tenien una haca, a més depenien d'ella per a menjar i la seua mort significava sempre una tragèdia d'amor i una ruïna econòmica. Per això ara el Macareno plorava tan profundament. Per a consolar-lo mon pare li va dir aquella nit que no passava res, que si desapareixia la Maravilla que se n'anara a la pròxima fira de ramaderia de Pamplona i que es portara un animal jove, el millor

que trobara. Els llauradors de València llançaven crits de dolor molt grecs quan el cavall moria. A voltes després de tota una vida de llaurar era necessari vendre'l per a carn perquè ja s'havia fet molt vell. Aleshores venia un carnisser de la part de Museros i s'enduia l'animal enmig del plor de tota la família. Unes altres vegades el cavall moria de malaltia i aquest era el cas de l'egua Maravilla. Per molt que mon pare tractara d'animar Macareno aquest sabia molt bé que anava a quedar-se sense jornal quan l'animal mort fóra tirat al barranc Fondo. Allí havia vist jo moltes calaveres, costelles pelades i cascos de les cavalleries que s'havien menjat els corbs i sens dubte aquest seria el destí de l'egua Maravilla.

Abans de morir vaig anar a veure-la. Estava tombada en l'estable i quan va sentir que el seu amo s'acostava ni tan sols va moure el cap ni l'orella, però doblant una còrnia ja molt lívida li llançava algunes mirades el sentit de les quals els dos coneixien. Macareno es va inclinar per a acariciar-li la cara i com era un home sec, de poques paraules, no li va dir res, encara que una i altra volta amb la mà tosca i tremolosa li rascava entre els ulls mentre em pareixia veure que els queien les llàgrimes als dos. Va morir a l'endemà. Vaig veure passar l'egua Maravilla, aquella que ens havia dut a l'exili a Vila-reial pel mig dels tarongers durant la guerra i després tantes voltes a la mar impetuosament plens de felicitat. La conduïen tapada amb unes quantes flassades en un carro de llaurança tirat pel cavall d'un veí cap al barranc Fondo. Macareno anava darrere caminant a poca distància sense alçar el cap i jo també em vaig unir a la comitiva fúnebre per la carretera de la Vall d'Uixó. Quan els homes van arribar al terraplè l'amo va decidir cremar l'egua en compte d'abandonar-la en el precipici a mercè dels corbs i els animals carnisers. L'operació va ser molt ràpida. Van depositar l'egua Maravilla sobre un esbarzer ressec per la canícula ja passada i al seu cos van afegir argilagues i altres botges i matolls fins cobrir-lo del tot i algú va botar foc a aquella pira i de seguida es van iniciar grans flames i en l'interior el rostre de l'animal anava canviant d'expressió a mesura que s'abrasava i enmig de l'olor a carn, a casc i a pèl cremat l'egua Maravilla va quedar convertida en un muntó d'ossos socarrats.

—Tot abans que se la mengen els corbs —va dir el Macareno en veu baixa quan el foc ja es consumia.

Era el temps de la tardor. Passaven els tords. Hi havia caquis i magranes en el Pinet de l'oncle Manuel. Pel camp es veien les primeres quadrilles de collidors de taronja i en el carrer del Poble Nou estaven construint el cinematògraf.

Manuel Vicent